

Asia: VN/20785/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024-2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lihastautiliitto ry on huolissaan hallituksen esityksen sekä useiden samaan aikaan tehtävien muutosehdotukset vaikutuksista lihastautia sairastavien ihmisten arkeen. Huolestuttavinta leikkausten tekemisessä on niiden sijoittuminen ajankohtaan, jossa inflaatio on jo nostanut voimakkaasti monien elämälle välttämättömien tuotteiden hintoja, kuten ruoka ja asumiskustannukset. Siten samalla, kun kotitaloudella kuluu enemmän rahaa elämisen tarpeisiin, heikkenee samanaikaisesti ostovoima ja asumisen kustannukset nousevat uudistuksen myötä. Suunnitellut muutokset näyttävät monin tavoin johtavan siihen, että toimeentulotuen rahallinen määrä ja sitä tarvitsevien henkilöiden määrä tulee kasvamaan.

Samaan aikaan on suunnitteilla useita sosiaaliturvan sekä palveluiden leikkauksia, joiden yhteisvaikutukset näyttävät kohdistuvan erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin. Ennen lakien säätämistä tulisi selvittää eri leikkausten yhteisvaikutukset, erityisesti kuntoutusrahaan, indeksikorotusten jäädyttämiseen ja asumistuen heikennyksiin liittyen. Ne tulevat vaikuttamaan vammaisiin ihmisiin samalla, kun uuteen vammaispalvelulakiin ja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalouteen kohdistuu leikkauspaineita.

Indeksitarkistusten tekemättä jättäminen vaikuttaa suhteessa enemmän niihin henkilöihin, jotka saavat kyseistä etuutta pitempiä aikavälillä. Siten etuuksiin tehtävät leikkaukset vaikuttavat merkittävästi monien sellaisten talouksien tilanteeseen, jossa työelämän ulkopuolella olemiselle on syy, jota ei voida muuttaa, kuten pitkäaikaissairasta perheenjäsentä hoitavat (omaishoitajat), pitkäaikaisesti sairaat (osaopiskelu tai osatyökykyiset) sekä työkyvyttömyyseläkettä saavat henkilöt. Samalla kertaan pitkäaikaissairaat ihmiset ovat se ryhmä, joka tarvitsee useampaa kuin yhtä etuutta kerrallaan, joka lisää leikkausten kumuloituvaa vaikutusta heidän elämäänsä.

On hyvä asia, että indeksikorotusten jäädyttäminen ei koske vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) mukaisia vammaisetuuksia. Luonnoksessa on kuitenkin esitetty useita etuuksia, jotka koskettavat erityisesti pitkäaikaissairaita henkilöitä, kuten sairauspäiväraha, erityishoitoraha, ammatillisen kuntoutuksen kuntoutusraha ja nuoren kuntoutusraha sekä yleisen asumistuen ja eläkkeensaajan asumistuen saajat. Silti esityksestä puuttuu YK:n vammaisyleissopimuksen mukainen vammaisvaikutusten arviointi.

Esityksestä puuttuvat myös lain toimeenpanon seurantaan liittyvät toimenpiteet. Toivottavaa olisi, että arvioitaisiin myös todellisia elämäntilanteita, jossa opiskelija, sairauspäivärahalla oleva ja eläkeläinen voivat olla myös alaikäisten lasten huoltaja, jopa ainoa huoltaja. Lakiesitys lisää myös lapsiperheisiin kohdistuvaa köyhyyttä, mutta vaikutusten arvioinnin perusteella lasten köyhyyden kasvattaminen ei ole ongelma, koska se kohdistuu alle 4000 perheeseen. Kuitenkin näissä perheissä olevat lapset ovat kaikki yksilöitä, joilla on oikeus yhdenvertaiseen kohteluun lainsäädäntö tasolla.

On hyvin vaikea antaa esityksestä kattavaa lausuntoa, kun ei ole saatavilla kaikkia tarvittavia tietoja. Viiden arkipäivän lausuntoaika ei ole kohtuullinen, esimerkkitalouksiin vaikuttaviin laskelmiin ei tällä aikataululla pystynyt lainkaan perehtymään, jotta olisi saanut käsityksen muutoksen vaikutuksista.

Voltti Katja
Lihastautiliitto ry